

TEMNA PEGAVOST PŠENICE (*Drechslera tritici-repentis*)

Temna pegavost pšenice (*Drechslera tritici-repentis*) ali krajše DTR je bolezen, ki je bila prvič opisana leta 1923. Pri nas je razmeroma nova in jo opažamo šele v zadnjih letih. Na Kmetijskem inštitutu Slovenije je bila prvič določena l. 2008, v nekoliko večjem obsegu pa smo jo zaznali leta 2013. Sicer je bolezen razširjena povsod, kjer pridelujejo pšenico. K njenemu širjenju prispevajo predvsem novejši pristopi pri pridelavi pšenice, zlasti setev z minimalno obdelavo tal in gojenje pšenice v ozkem kolobarju. Povzročča od 5 do 10 % izgube pridelka, v izjemnih razmerah tudi do 50 %. Pridelano zrnje je drobnejše in slabše kakovosti, od zdravega se loči tudi po rdečkasti barvi.

Bolezenska znamenja

Prva bolezenska znamenja se pojavijo na listih blizu tal. Kažejo se v obliki svetlorjavih peg, okroglih do nepravilnih oblik, s temneje obarvano sredino in svetlejším okoliškim tkivom, ki se raztegne v vretenasto obliko in spominja na obliko oči (Slika 1). Vendar simptomi niso vedno jasno izraženi in lahko variirajo, odvisno od sorte in obstoječih genov za odpornost. Pri bolj odpornih sortah se lahko pojavijo samo drobne rjave pege, ki se ne večajo, pri zelo občutljivih sortah pa so temne pege obdane s svetlo rjavimi nekrozami ali klorozami, ki se lahko razširijo čez cel list. Prva bolezenska znamenja se pojavijo spomladi na spodnjih listih in se kasneje širijo na gornje etaže in vrhni list. Znamenja so podobna in jih lahko zamenjamo s tistimi, ki jih povzročča gliva povzročiteljica rjavenja pšeničnih plev (*Septoria nodorum*) ali pšenične listne pegavosti (*Septoria tritici*). Pri slednji se kasneje oblikujejo piknidiji, po katerih jo lahko ločimo od DTR.

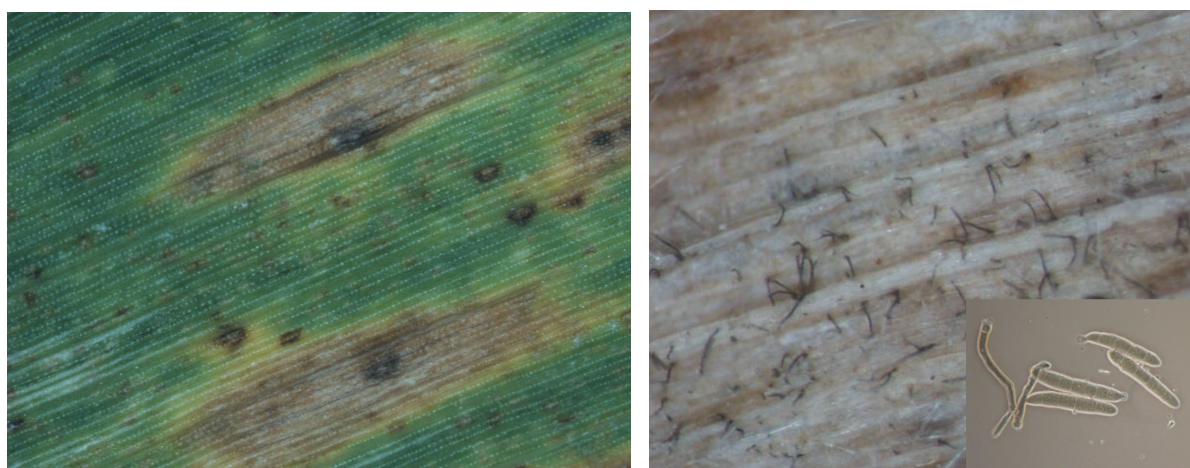
Slika 1: Okužbe s temno pegavostjo pšenice z značilnimi znamenji na listih

Slika 2: Podobnost znamenj pri okužbah z DTR in *Septorio tritici*

Razvoj bolezni

Gliva prezimi v obliki plodišč (pseudotecijev), ki se oblikujejo na slami in ostankih stebel po žetvi pšenice. V plodiščih v jeseni in preko zime dozori spolni trosi (askospore), ki se spomladi ali tudi že v jeseni, v vlažnih razmerah sprostijo in okužijo mlade posevke pšenice v bližnji okolici. Gliva lahko prezimi tudi v obliki micelija, na katerem se spomladi oblikujejo nespolni trosi (konidiji), ki prav tako lahko povzročijo primarne okužbe. Na okuženih mestih se kmalu pojavijo pege in na odmrlem tkivu se oblikujejo konidiji, ki povzročajo sekundarne okužbe. Tako se gliva širi naprej po rastlini in s pomočjo vetra tudi na večje razdalje. Za tvorbo trosov in okužbo mora biti listje mokro (dež ali rosa) vsaj 6 do 48 ur, odvisno od temperature. Bolezen se lahko pojavi kadarkoli med rastjo pšenice, navadno pa so izbruhi najmočnejši v obdobju staranja listov oz. v poznejših razvojnih stadijih.

Sliki 3 in 4: Na odmrlem tkivu v sredini pege poženejo temni trosonosci s trosi (konidiji)

Gliva lahko poleg pšenice okuži tudi rž in nekatere trave (npr. plazečo pirnico, stoklase, ..), oves in ječmen za okužbe nista občutljiva.

Zatiranje

Preventivni ukrepi:

- Ker gliva prezimi na slami in drugih žetvenih ostankih se izogibamo gojenju pšenice za pšenico ter minimalni obdelavi zemljišč. Skrbimo torej za širok kolobar in zaoravamo žetvene ostanke.
- Dobra mikrobiološka aktivnost tal (npr. zeleno gnojenje) pospeši razkroj ostankov v tleh.
- Sejemo manj občutljive sorte in zdravo seme (bolezen se prenaša tudi s semenom, kar je pomembno predvsem za širjenje bolezni v nova območja).

Kemično zatiranje

- Ciljno zatiranje bolezni je potrebno predvsem takrat, kadar v kolobarju sledi pšenica pšenici, brez vmesnega globokega oranja.
- Gliva ima kratko inkubacijsko dobo, zato je kurativno delovanje fungicidov slabo. Pomembno je hitro ukrepanje, s pregledovanjem posevkov je treba začeti že v fazi razraščanja.
- Učinkoviti so triazolni (propikonazol, protiokonazol) in strobilurinski fungicidi. V poskusih so dosegli najboljše rezultate s kombiniranimi pripravki.
- Pri rabi strobilurinskih fungicidov obstaja velika nevarnost za razvoj odpornosti. V nekaterih državah že poročajo o pojavih odpornosti te glive na strobilurinske fungicide.

Besedilo in fotografije:

M. Zemljč in M. Žerjav

Uporabljeni viri:

Compendium of wheat diseases and pests. Third edition. 2010. The American Phytopathological Society, St. Paul, Minnesota: 171 str.

Jørgensen L.N., Olsen L.V. 2007. Control of tan spot (*Drechsleratritici-repentis*) using cultivar resistance, tillage methods and fungicides. *Crop protection* 26, s. 1606-1616

Pflanzenkrankheiten erkennen, verstehen, vermeiden. DTR-Blattdürre

<http://www.pflanzenkrankheiten.ch/de/krankheiten-an-kulturpflanzen/getreide-mais/weizen/170-drechslera-tritici-repentis> (oktober, 2015).